

národní
úložiště
šedé
literatury

Vývoj ekonomiky České republiky v pololetí 2011

Český statistický úřad
2011

Dostupný z <http://www.nusl.cz/ntk/nusl-203685>

Dílo je chráněno podle autorského zákona č. 121/2000 Sb.

Tento dokument byl stažen z Národního úložiště šedé literatury (NUŠL).

Datum stažení: 14.06.2024

Další dokumenty můžete najít prostřednictvím vyhledávacího rozhraní nusl.cz .

14. září 2011

Shrnutí

- Po plynulém růstu v pokrízovém roce 2010 česká ekonomika ve 2. čtvrtletí 2011 zpomalila svůj růst, a to jak v meziočném, tak mezikvartálním srovnání. Příčiny byly vnější i vnitřní – jednak počínající globální zpomalení růstu, které se projevilo v nižším tempu zahraniční poptávky po českém zboží, jež zejména v 1. čtvrtletí podmiňovala rozhodující měrou ekonomický růst ČR a díky níž se klíčovým motorem růstu HDP stal čistý export. Jako vnitřní příčina oslabující růst ekonomiky působil prohloubený pokles spotřeby domácností a v důsledku rozpočtových restrikcí další pokles spotřeby vládního sektoru. Všechny zmíněné faktory působily v komplexu a vedly ke snížení tempa růstu HDP oproti 1. čtvrtletí 2011 i ve srovnání se stejným obdobím roku 2010.
- HDP¹ stoupl ve 2. čtvrtletí meziočně o 2,2 % oproti 2,8 % z 1. čtvrtletí. Mezikvartálně se zvýšil o 0,1 % po přírůstku 0,9 % v 1. čtvrtletí. Došlo tak k přerušení trendu zrychlujícího růstu, který začal v roce 2010. Za pololetí stoupl HDP meziočně o 2,5 %.
- Kromě prohloubení poklesu výdajů na konečnou spotřebu domácností i vlády zpomalilo ve 2. čtvrtletí meziočně reálně i tempo zahraničního obchodu, mezikvartálně byl již zaznamenán absolutní pokles dovozu i vývozu. Mezioční růst investic pokračoval, po mezikvartálním poklesu v 1. čtvrtletí se u hrubé tvorby fixního kapitálu opět objevil růst. (Tempa růstu za pololetí a jednotlivá čtvrtletí jsou uvedena v kap. 1).
- Hrubé národní úspory stouply, neboť disponibilní důchod v ekonomice (jako jejich zdroj a také zdroj výdajů na konečnou spotřebu) se zvýšil významně více oproti vývoji výdajů na konečnou spotřebu. Vnější zdroje, jimiž bylo v podmínkách ČR až zhruba do roku 2007 zapotřebí doplňovat domácí zdroje, aby mohla být financována tvorba kapitálu, nebylo nutné v 1. pololetí 2011 pro toto financování použít.
- Tempo růstu hrubé přidané hodnoty v odvětvích výrazně zpomalilo na 1,7 % meziočně proti 3,5 % v 1. čtvrtletí. Její silný přírůstek zaznamenal zpracovatelský průmysl (+9,7 %), byl však nižší oproti růstu za 1. čtvrtletí (+14,6 %). Za pololetí stoupla hrubá přidaná hodnota v ekonomice o 2,6 %.
- Produkce v průmyslu rostla výrazně (+9 %), i když ve srovnání s 1. čtvrtletím (+12,3 %) její tempo mírně oslabilo. Rozhodující vliv na růst průmyslu měla produkce motorových vozidel, která ve 2. čtvrtletí stoupla o 22 % proti 28 % v 1. čtvrtletí. Stavebnictví pokračovalo v poklesu, tržby v maloobchodě ve 2. čtvrtletí stouply jen čtvrtinovým tempem oproti tempu z prvních třech měsíců.
- Vnější nerovnováha ekonomiky zůstala nízká. Schodek na běžném účtu byl pokryt přebytkem na účtu kapitálovém a finančním. Export zboží v běžných cenách podle přeshraniční statistiky potvrdil v meziočném vyjádření dominanci vývozu automobilů. Export do zemí hlavních obchodních partnerů, Německa a Slovenska, rostl rychleji než export celkově.
- Celková zaměstnanost v ekonomice ve 2. čtvrtletí po sezónním očištění meziočně vlivem nižší srovnávací základny stoupla, proti předchozímu čtvrtletí poklesla.
- Spotřebitelské ceny vzrostly jen mírně. Pokračoval růst výrobních cen v zemědělství, průmyslu a tržních službách, ve stavebnictví přetrvával mírný pokles. Nepříznivý vliv směnných relací v zahraničním obchodě pokračoval.
- Úvěrový trh ožil v růstu půjček firemnímu sektoru, tempo růstu úvěrů domácnostem se dále snížilo.
- Schodek státního rozpočtu se zlepšil při meziočně nižších příjmech a větším poklesu výdajů.

¹ Pokud není uvedeno jinak, jsou data o HDP a jeho složkách uvažována v reálném vyjádření a v očištění o sezónní a kalendářní vlivy.

Souhrnná výkonnost ekonomiky

- **HDP ve 2. čtvrtletí ubral na tempu, mezikvartálně výrazně**

Tempo HDP České republiky bylo ve 2. čtvrtletí ovlivněno ochlazením růstu evropské ekonomiky, zejména vývojem v Německu. Druhým faktorem bylo pokračování útlumu výdajů na konečnou spotřebu.

HDP v reálném vyjádření, očištěný o sezónní vlivy a nestejný počet pracovních dní, stoupl za pololetí meziročně o 2,5 %, přičemž růst v 1. čtvrtletí činil meziročně 2,8 %, ve 2. čtvrtletí 2,2 %. Výrazně rozdílnější byla tempa mezikvartální. Zatímco v 1. čtvrtletí stoupl HDP proti předchozímu období o 0,9 %, ve 2. čtvrtletí pouze o 0,1 %. HDP v EU 27 oslabil z 2,5 % v 1. čtvrtletí na 1,7 %, v Německu ze 4,6 % na 2,8 %.
- **HDP nadále tažen čistým vývozem a tvorbou zásob**

Stejně jako v 1. čtvrtletí táhl růst HDP čistý export a tvorba hrubého kapitálu, přičemž ve 2. čtvrtletí byl příspěvek čistého exportu mírnější (+1,6 % p.b.). Tvorba kapitálu přidala HDP 1,2 p.b., přičemž významnější vliv měla tvorba hrubého fixního kapitálu (+0,8 p.b.), neboť samotná tvorba zásob zvýšila růst HDP o 0,4 p.b. Ukazuje to na skutečnost, že fáze oživení s výraznou tvorbou zásob v předchozích čtvrtletích (zejména v první polovině roku 2010 s následnou snižující se dynamikou) se postupně vyčerpává. Růst HDP naopak snižovaly výdaje na konečnou spotřebu, kdy sektor domácností i vládní sektor snížily dynamiku HDP v obou případech o 0,3 p.b.
- **Pokles výdajů na konečnou spotřebu domácností i vládního sektoru**

Zmíněné vlivy na růst HDP vycházely z dynamiky jednotlivých složek – výdaje na konečnou spotřebu klesly meziročně o 0,8 % při snížení u domácností o 0,7 % a u vládního sektoru o 1,4 %. V obou případech byl pokles hlubší než v 1. čtvrtletí. Mezikvartální pokles činil 0,2 % u výdajů domácností, resp. 0,6 % v případě vlády. Pokud jde o evropské srovnání, pak výdaje domácností klesly podle dosud dostupných dat Eurostatu za 2. čtvrtletí meziročně reálně v sezónním očištění kromě ČR také v Dánsku, Španělsku, Portugalsku a Rumunsku. Výdaje na konečnou spotřebu vlády se pak kromě ČR snížily v zemích s problémovými rozpočty, jako je Itálie, Portugalsko, ale také na Slovensku. Celkově za EU 27 se výdaje na konečnou spotřebu vlády zvýšily o 0,4 %.

Hrubá tvorba kapitálu se zvýšila meziročně o 5,5 %, z toho tvorba fixního kapitálu o 3,6 %. Ve srovnání s 1. čtvrtletím však došlo k poklesu tvorby kapitálu vlivem vývoje zásob, protože tvorba hrubého fixního kapitálu i mezikvartálně stoupla (+2,7 %). Tempo dovozu i vývozu zboží a služeb se mezikvartálně snížilo, meziročně stoupl celkový vývoz o 9,4 % a dovoz o 7,9 %.
- **Růst hrubé přidané hodnoty byl pomalejší než HDP**

Na straně zdrojů vzrostla hrubá přidaná hodnota reálně meziročně o 1,7 % a nedosáhla dynamiky HDP (+2,2 %). Příčinou byl vývoj daní z produktů, jejichž výběr proti stejnému období roku 2010 stoupl o 5,2 %, přičemž v předchozím čtvrtletí meziročně klesl (-3,6 %). (O struktuře růstu hrubé přidané hodnoty podle odvětví více v kapitole Výkonnost odvětví.) Proti stejnému období 2010 stoupla za pololetí 2011 hrubá přidaná hodnota v ekonomice o 2,6 %.
- **Produktivita práce se na růstu hrubé přidané hodnoty podílela v pololetí ze tří čtvrtin, ve 2. čtvrtletí jen ze dvou třetin**

Vliv produktivity práce na výkon odvětví byl rozhodující. Produktivita práce, měřená objemem hrubé přidané hodnoty na zaměstnanou osobu (obojí v sezónním očištění), se zvýšila meziročně za 1. pololetí o 2 %, z toho pak o 2,8 % v 1. čtvrtletí a o 1,2 % ve 2. čtvrtletí. Vliv tohoto zvýšení na růst hrubé přidané hodnoty dosáhl za celé pololetí patrně více než tři čtvrtin, avšak byl v obou čtvrtletích dosti rozdílný: v 1. čtvrtletí růst produktivity ovlivnil přírůstek hrubé přidané hodnoty ze čtyř pětín, ve 2. čtvrtletí ze dvou třetin. Zbytek připadl na růst celkové zaměstnanosti v ekonomice.
- **Pololetní tempa růstu**

Tempa růstu v pololetí 2011 proti stejnému období 2010 do určité míry zahlazují skutečnost, jak vesměs odlišný byl vývoj ve 2. čtvrtletí 2011 ve srovnání s vývojem v 1. čtvrtletí 2011. Proti stejnému období 2010 stoupl za pololetí 2011 HDP (+2,5 %) přibližně stejně jako hrubá přidaná hodnota (+2,6 %). Přitom je podle shora uvedeného zřejmé, o jak diferencovaný vývoj se v obou čtvrtletích jednalo – hrubá přidaná hodnota v prvních třech měsících vzrostla ve srovnání s HDP relativně

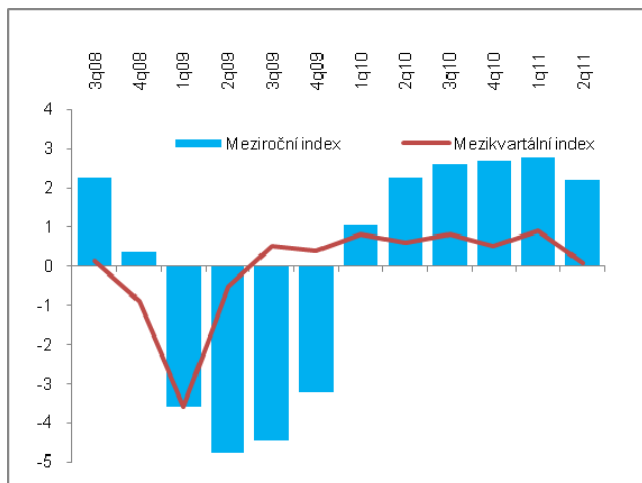
rychleji, v dalších třech měsících tomu bylo naopak. Příčinou byl zmíněný protichůdně působící vývoj v položce čistých daní z produktů.

Pololetní výdaje na konečnou spotřebu celkem byly meziročně nižší o 0,7 %, při hlubším poklesu výdajů vlády (-1,2 %) než výdajů domácností (-0,5 %). Tvorba kapitálu se za pololetí zvýšila meziročně o 4,5 %, přičemž investice (tvorba hrubého fixního kapitálu) o 3,5 %. Meziroční tempo dovozu a vývozu se ve 2. čtvrtletí snížilo proti tempu z 1. čtvrtletí o 4,8 p.b. resp. 5,5 p.b. (mezikvartálně došlo dokonce k poklesu o 2,8 %, resp. -2,2 %), ale za pololetí zaznamenal zahraniční obchod meziroční růsty stále dvojciferné (vývoz +12,1 %, dovoz +10,2 %).

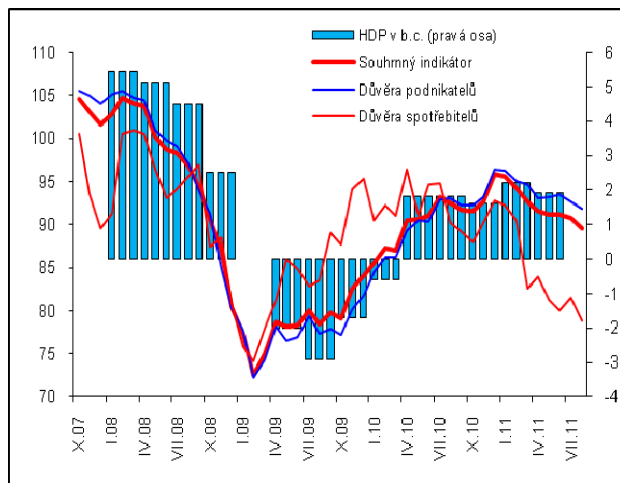
• Ztráty ze zahraničně obchodních operací způsobené vlivem cen se ve 2. čtvrtletí zmenšily

Ztráty ze zahraničně obchodních operací, které Česká republika zaznamenala vlivem nepříznivého vývoje dovozních a vývozních cen již šesté čtvrtletí za sebou, se ve 2. čtvrtletí nepatrně zmírnily na 13,1 mld. ze 14,1 mld. korun v 1. čtvrtletí (data nejsou sezónně očištěná). Zlepšení platilo ve 2. čtvrtletí i meziročně. Za pololetí však byly ztráty způsobené směnnými relacemi v zahraničním obchodě vyšší než ve stejném období 2010, a to o 2,4 mld. korun, když dosáhly výše 29,2 mld. korun. O tuto částku byl reálný domácí důchod České republiky nižší než její reálný HDP.

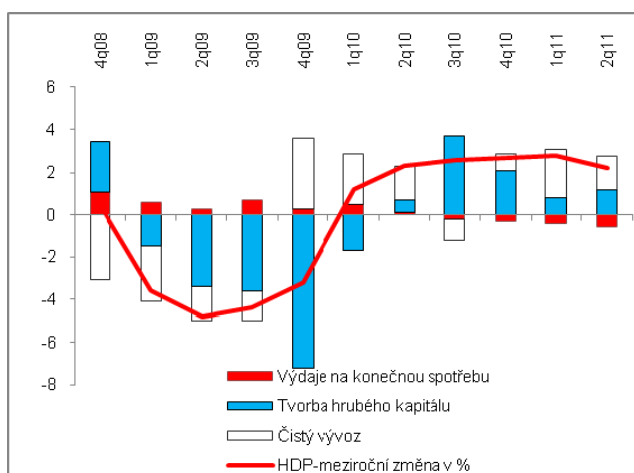
Graf č. 1 Hrubý domácí produkt (stálé ceny, sezónně očištěno, y/y v %)

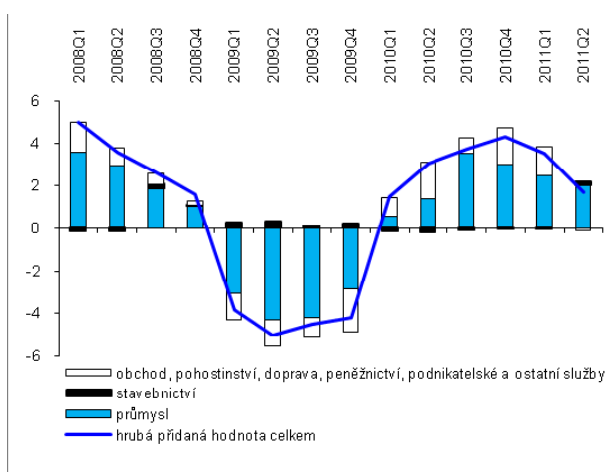
Graf č. 2 HDP (v b.c., y/y v %) a indikátory důvěry podle konjunkturálních průzkumů ČSÚ

Graf č. 3 Příspěvky výdajových složek k růstu HDP (v p.b.)

Graf č. 4 Příspěvky odvětví k růstu hrubé přidané hodnoty (v p.b.)

Pramen: ČSÚ

- Příčinou rozdílného vývoje v 1. a 2. čtvrtletí byly vnější faktory**

Bilance důchodů, výdajů a kapitálových transakcí a z ní odvozené charakteristiky míry úspor, míry investic a financování tvorby hrubého kapitálu rovněž ukazují na značně rozdílný vývoj v obou čtvrtletích roku 2011. Rozhodující byl vnější vliv, tj. odliv čistých plateb výrobním faktorům do zahraničí, avšak i domácí transakce se lišily. Jedním z charakteristických rysů bylo převýšení sklonu k úsporám nad sklonem ke spotřebě v 1. čtvrtletí, které se výrazně změnilo ve 2. čtvrtletí. Hrubé národní úspory byly v 1. čtvrtletí vyšší než výdaje na tvorbu hrubého kapitálu, avšak ve 2. čtvrtletí byl jejich vývoj zcela opačný.
- Hrubý disponibilní důchod rostl pomaleji než HDP**

Hrubý disponibilní důchod ve výši 1717,3 mld. korun za 1. pololetí 2011 byl meziročně vyšší o 22,3 mld. korun. Tento přírůstek dosáhl jen nepatrně více než dvou třetin přírůstku HDP, avšak ve 2. čtvrtletí již došlo k úbytku disponibilního důchodu o 2,4 mld. korun, zatímco přírůstek HDP dosáhl 17,6 mld. korun. Za celkovým pololetním poklesem poměru disponibilního důchodu k HDP o 0,5 p.b. (na 93,4 % v pololetí 2011) se skrývá zvýšení v 1. čtvrtletí (o 1,1 p.b.) a snížení ve 2. čtvrtletí (o 2 p.b.). Rozdíl mezi hodnotovými přírůstky těchto souhrnných charakteristik se změnil z -9,1 mld. korun v 1. čtvrtletí na +20 mld. korun ve 2. čtvrtletí. Uvedený pololetní přírůstek disponibilního důchodu byl téměř dvojnásobně (1,9krát) větší než přírůstek výdajů na konečnou spotřebu. To vedlo k výraznému zvýšení hrubých národních úspor (o 10,4 mld. korun na 422,4 mld. korun za 1. pololetí 2011). Pololetní míra úspor (24,6 %) meziročně vzrostla o 0,3 p.b.
- Na financování tvorby kapitálu stačily domácí zdroje**

Pololetní přírůstek výdajů na tvorbu hrubého kapitálu byl relativně vysoký (18 mld. korun) a za pololetí 2011 dosáhl 422,1 mld. korun. Bylo to nepatrně méně, než tvořily hrubé národní úspory. Pololetní míra investic byla téměř stejná jako míra úspor a meziročně vzrostla o 0,8 p.b. Vytvořené domácí zdroje tak stačily na financování tvorby hrubého kapitálu. Zcela odlišná byla však situace v jednotlivých čtvrtletích. Hrubé národní úspory v 1. čtvrtletí se meziročně zvětšily o značných 18,5 mld. korun a ve 2. čtvrtletí poklesly o 8,1 mld. korun, čímž vysoká míra úspor (27,1 %) za 1. čtvrtletí se zvedla o 1,4 p.b. a ve 2. čtvrtletí poklesla o 0,9 p.b. na 22,1 %. Hrubé národní úspory převyšovaly výdaje na tvorbu hrubého kapitálu v 1. čtvrtletí o 16,6 % a ve 2. čtvrtletí nedosáhly jejich výše o 14,7 %. Tento výrazný rozdíl se odrazil v rozličných mírách financování vytvořeného kapitálu. Značný přebytek domácích zdrojů z 1. čtvrtletí se změnil a ve 2. čtvrtletí se použilo vnějších zdrojů v rozsahu 14,8 %, neboť záporné saldo národních běžných transakcí s nerezidenty bylo mimořádně vysoké (32,9 mld. korun).

Údaje uvedené v této kapitole v části pod grafy jsou v běžných cenách a sezónně neočištěné.

Výkonnost odvětví

- Výkonnost odvětví podle tempa hrubé přidané hodnoty ve 2. čtvrtletí rostla jen polovičním tempem ve srovnání s 1. čtvrtletím**

Výkonnost odvětví, měřená sezónně očištěným objemem v nich vytvořené hrubé přidané hodnoty, ve 2. čtvrtletí významně ztratila na tempu – rostla meziročně reálně jen polovičním tempem (+1,7 %) ve srovnání s 1. čtvrtletím (+3,5 %) a celým rokem 2010 (+3,1 %). Významnou roli hrál opět jako v 1. čtvrtletí cenový vývoj, neboť nominálně stoupla hrubá přidaná hodnota v české ekonomice pouze o 1 % (v 1. čtvrtletí +1,9 %).

Ve zpracovatelském průmyslu vzrostl objem hrubé přidané hodnoty meziročně reálně o 9,7 %. Šlo však o znatelné snížení tempa oproti předchozím třem čtvrtletím, v nichž její objem stoupal meziročně v průměru o silných 14,4 %. Cenový deflátor významně snížil vykázaný meziroční přírůstek hrubé přidané hodnoty ve zpracovatelském průmyslu v běžných cenách (+6,1 % proti +6,5 % v 1. čtvrtletí). Na snížení tempa ukazoval už pokles zakázek v průběhu druhého čtvrtletí (graf č. 5).

Výraznější růst hrubé přidané hodnoty zaznamenalo i odvětví pohostinství a ubytování (+8,5 %) vlivem silné poptávky po ubytovacích službách, jak ukázal už v průběhu 2. čtvrtletí růst tržeb reálně meziročně o více než desetinu. Ostatní odvětví

zaznamenala meziroční přírůstky hrubé přidané hodnoty podstatně skromnější. Její zvýšení ve zdravotnictví (+3,8 %) souviselo zřejmě s růstem platů zdravotníků. Avšak ve většině z celkového počtu šestnácti odvětví objem hrubé přidané hodnoty meziročně klesl či stagnoval (celkem v deseti). Nejhlubší propad postihlo zemědělství (-16,9 %) – jde o poslední čtvrtletí, kdy ještě působil efekt předchozí vysoké srovnávací základny, od 3. čtvrtletí 2010 už hrubá přidaná hodnota v zemědělství meziročně klesala. Znatelný pokles vykázaly i ostatní veřejné, sociální a osobní služby (-6,5 %). Po meziročním růstu v prvním čtvrtletí poklesl objem hrubé přidané hodnoty v peněžnictví a pojišťovnictví (-6,3 %) a v odvětví výroby a rozvodu elektřiny, plynu a vody (-5,8 %).

Odvětví s vykázanými růsty ve 2. čtvrtletí vytvořila za toto období 51,5 % celkového objemu hrubé přidané hodnoty v ekonomice. Zbytek připadl na odvětví, jejichž výkonnost ve druhém čtvrtletí meziročně poklesla.

- **Výkonnost průmyslu podle vývoje produkce reálně zůstává silná, i když pod dvojcifernými tempy z 1. čtvrtletí**

Na pokrizové vzepětí průmyslové produkce v roce 2010 s růstem reálně o 10,3 % a jeho zrychlení v 1. čtvrtletí 2011 (+12,3 %) navázalo ve 2. čtvrtletí mírné zvolnění tempa (+9 %). I tak se však, z pohledu tvorby hrubé přidané hodnoty, podílel průmysl prakticky výlučným způsobem na jejím přírůstku (graf č. 4), jemuž přidal 2 p.b. Sektor služeb jako celek naopak růst hrubé přidané hodnoty v české ekonomice ve 2. čtvrtletí snižoval.

Výrazný růst produkce uhelného průmyslu ve 2. čtvrtletí (+14,5 % meziročně) a na druhé straně pokles ostatní těžby o 7 % vedly k meziročnímu přírůstku produkce průmyslového odvětví těžby a dobývání o 10,1 %. Naopak v odvětví výroby a rozvodu elektřiny, plynu a vody meziroční pokles produkce přetrvával (-1,5 %), nebyl však tak velký jako v 1. čtvrtletí (-4,5 %). Produkce zpracovatelského průmyslu stoupla o 10 %, což bylo o 5,3 p.b. méně než v 1. čtvrtletí.

- **Tempo růstu produkce zpracovatelského průmyslu ovlivňuje stále silně výroba automobilů**

Výkonnostní diference zpracovatelů ve 2. čtvrtletí pokračovala: proti 1. čtvrtletí ztratila meziročně nejvíce na tempu výroba ostatních nekovových minerálních výrobků (-13,8 p.b.), kam patří např. sklářský průmysl a také výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků (-11,2 p.b.), mj. i v reakci na útlum velkých staveb. Zpomalení přišlo i u výroby plastů (-10,4 p.b.) a v chemickém průmyslu (-8,3 p.b.).

Meziroční dynamika výroby automobilů sice oproti extrémnímu přírůstku z 1. čtvrtletí (+27,8 %) mírně zvolnila, přesto však byla produkce aut ve 2. čtvrtletí o více než pětinu vyšší (+21,5 %). Automobilový průmysl tak nepřestal určovat rozhodujícím způsobem dynamiku produkce zpracovatelského průmyslu i průmyslu České republiky.

- **Průmyslové zakázky rostly značně pomaleji oproti 1. čtvrtletí**

Tempo tržeb průmyslových firem (+8,8 %) bylo meziročně nepatrně níž než dynamika produkce, přičemž v 1. čtvrtletí tomu bylo naopak. Ještě pomaleji pak ve 2. čtvrtletí rostla hodnota nových zakázek v průmyslu (+6,5 %), zejména proti jejich dynamice v 1. čtvrtletí. Jistou dvojkolejnost průmyslu indikuje vývoj tržeb z přímého vývozu a tuzemských tržeb. Vlivem velmi silné zahraniční poptávky, především po automobilech, tržby z přímého vývozu v předchozích třech čtvrtletích velmi výrazně rostly až na +21,2 % v prvních třech měsících 2011. Ve 2. čtvrtletí se jejich tempo sice snížilo, ale zůstalo stále vysoké (+16,4 %). Oproti tomu tuzemské tržby průmyslových firem vykazovaly od poloviny loňského roku postupně slábnoucí tempo až na +2,1 % ve 2. čtvrtletí 2011. Tuzemská poptávka klesala.

- **České stavebnictví postrádá stavby většího rozsahu; narozdíl od evropských zemí se stavebním útlumem byl v ČR pokles ovlivněn**

Stavební produkce se snížila meziročně reálně o 4,8 % (v 1. čtvrtletí zaznamenala vzhledem k velmi nízké srovnávací základně růst o 7 %). Na poklesu se podílelo větší měrou inženýrské stavitelství, jehož meziroční propad o 8,8 % byl během posledních šesti čtvrtletí druhý nejhlubší. Produkce pozemního stavitelství zůstala pod úrovní 2. čtvrtletí 2010 o 2,7 %.

Počty stavebních povolení rostly (+6 % meziročně), byly však udělovány na stavby spíše menšího rozsahu (rekonstrukce). Na to lze soudit z výrazného poklesu celkové orientační hodnoty staveb (-17,5 %), z toho pro novou výstavbu o 20,5 %. K podobnému vývoji došlo u nových zakázek: jejich počet byl proti stejnému období

hlavně propadem inženýrského stavitelství

2010 o více než pětinu vyšší, ovšem s hodnotou nižší o 29,1 %. Ta činila úhrnem 41,2 mld. korun, v pozemním stavitelství 17,5 mld. korun. V průměru tak hodnota nově uzavřené stavební zakázky představovala 3 mil. korun, což bylo významně méně než ve stejném období 2010 (5,1 mld. korun).

Počet lidí zaměstnaných ve stavebnictví klesal již desáté čtvrtletí v řadě. Ve srovnání s poklesem v 1. čtvrtletí (-1,7 %) bylo meziroční snížení ve 2. čtvrtletí mírnější (-0,6 %), zřejmě vlivem sezónních nástupů.

Silný efekt prodeje aut ovlivňující v 1. čtvrtletí tempo maloobchodních tržeb se ve 2. čtvrtletí vyčerpá

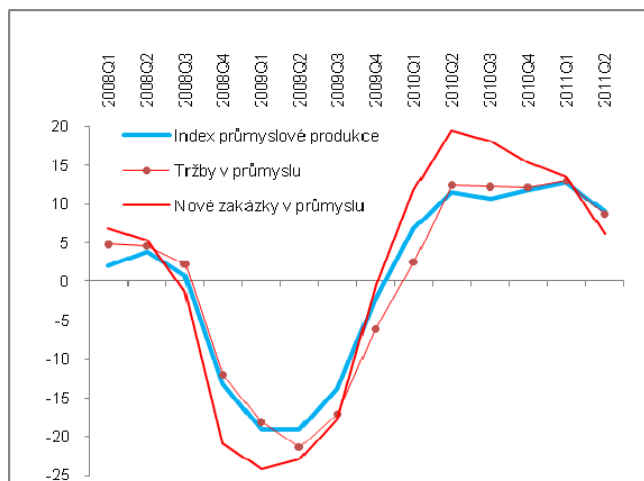
Přestože tržby v maloobchodě stouply v prvním pololetí meziročně reálně o 2,9 %, byl patrný velmi výrazný rozdíl v tempech obou čtvrtletí (+4,8 % v 1. čtvrtletí proti +1,2 % ve 2. čtvrtletí). Tempo tržeb za potraviny kleslo více (z +1,2 % na +0,2 %) než tempo tržeb za nepotravinářské zboží (z +4,4 % na +3 %).

Ve 2. čtvrtletí se také výrazně snížila dynamika prodeje, opravy a údržba motorových vozidel, a to na 1,8 % z 12 % v 1. čtvrtletí (takovýto extrémní přírůstek byl zaznamenán naposledy v průběhu roku 2007). Maloobchodní prodej aut a prodej pohonných hmot zahrnuje i nákupy podnikatelů, což nelze od nákupů obyvatelstva statisticky oddělit. Prodej pohonných hmot pokračoval v meziročních poklesech patrných od 1. čtvrtletí 2008. Ve 2. čtvrtletí 2011 byl nižší o 3,6 %. Bez tržeb za pohonné hmoty stouply celkové tržby v maloobchodě ve 2. čtvrtletí meziročně reálně o 1,8 %, za pololetí o 2,4 %.

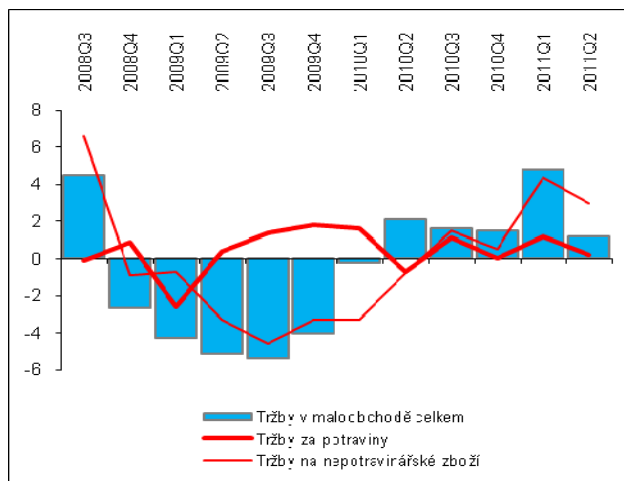
S výjimkou dopravy ceny služeb klesaly

Služby se po růstu tržeb v 1. čtvrtletí (+1,1 % meziročně reálně, sezónně neочиštěno) opět ocitly v poklesu (-0,7 %). Přírůstek se dařilo držet činností vázaným na výrobu (doprava a skladování +0,8 %). Ztráta dynamiky zde však byla citelná jak proti 1. čtvrtletí (+4 %), tak zejména proti období zahrnující 2. čtvrtletí 2010 až 1. čtvrtletí 2011 (+4,3 %). Vývoj zde korespondoval s vývojem v průmyslu. Kromě dopravy a skladování rostly tržby již pouze v administrativních a podpůrných službách (+4,7 %) a ve stravování, pohostinství a ubytování (+2,5 %). Tržby v samotném stravování a pohostinství však meziročně klesly (-1,1 %).

Graf č. 5 Průmyslová produkce (reálně), tržby (v b.c.) a hodnota nových zakázek (y/y v %)

Graf č. 6 Tržby v maloobchodě (reálně, y/y v %)

Pramen: ČSÚ

Vnější ekonomické vztahy

Revize platební bilance ukázala zlepšení vnější

Revizi platební bilance, kterou provedla ČNB pro období 2005-2010 a která se týkala především běžného účtu², ukázala zlepšení vnějších ekonomických vztahů České republiky za roky 2009 a 2010 a rovněž i v období 2005-2006. V letech 2007 a 2008 byl revidovaný schodek běžného účtu platební bilance v poměru k nominálnímu HDP

² Šlo o očištění bilance zboží a služeb o marži náležející nerezidentům (tzv. branding) a zpřesnění položek bilance služeb, běžných převodů a bilance výnosů na běžném účtu.

nerovnováhy

významně horší než před revizí (část tohoto období byl hlubší než 4 % HDP v b.c.). Revize na finančním a kapitálovém účtu nebyly významné. Položka Saldo chyb a opomenutí se výrazně zvětšila (na -30 mld. korun v 1. čtvrtletí a na -55,2 mld. korun za pololetí).

- **Přebytek finančního účtu byl dostatečný na krytí schodku běžného účtu platební bilance**

Schodek na běžném účtu platební bilance činil v pololetí 28,4 mld. korun, ve stejném období 2011 po revizi 13,6 mld. korun. Byl bez problémů kryt celkovým přebytkem finančního a kapitálového účtu (59 mld. korun), a to ve výrazně větším rozsahu než v pololetí 2010. V poměru k pololetnímu HDP v běžných cenách představoval pololetní deficit běžného účtu 1,5 %.

Výkonová bilance se meziročně mírně zhoršila (o -3,9 mld. na 93,1 mld. korun) především vlivem menšího přebytku v obchodu se službami, který se meziročně ztenčil o 9 mld. na 34,2 mld. korun. Naopak dovoz a vývoz zboží vykázal přebytek meziročně vyšší (+59 mld. korun proti stejnému období 2010 s +53,9 mld. korun). Přesahoval i průměr revidovaného přebytku za období 2005-2010 (+43,8 mld. korun). Obchodní bilance tak má rostoucí trend, nejnižší za uvedené období byla v roce 2008 (35,6 mld. korun).

- **Bilance výnosů se po zlepšení deficitů ve stejném období 2010 opět v 1. pololetí 2011 zhoršila**

Ostatní položky běžného účtu platební bilance se meziročně zhoršily – výsledek běžných převodů o necelou miliardu (jeho přebytek dosáhl 8,4 mld. korun), bilance výnosů o 9,9 mld. korun (její deficit činil 130 mld. korun). Revidovaná data také ukázala, že v roce 2010 se meziročně snížil odliv výnosů do zahraničí (tvořený z největší části repatriovanými zisky zahraničních investorů v ČR do zemí mateřských společností). Do pololetí 2011 činil odliv výnosů 182 mld. korun, ve stejném období předchozího roku 166 mld. korun.

- **Zahraněční obchod podle přehraněční statistiky**

Přehraněční statistika zahraničního obchodu ukázala, že podíl exportu do EU 27 na celkové hodnotě exportu z ČR se ve 2. čtvrtletí snížil na 83,6 % z průměrných 84,4 % posledních tří let. Koncentrace na trhy EU 27 může představovat riziko v nadcházejícím ekonomickém zpomalení, zaznamenaném už ve 2. čtvrtletí a indikovaném i podle konjunkturálních průzkumů pro zbytek roku 2011. Vývoz do zemí největších obchodních partnerů, Německa a Slovenska, rostl rychleji než celkový export, na Slovensko výrazně rychleji (meziročně +21,5 %). V obchodu s Čínou přetrvává výrazný nepoměr mezi výší exportu (1 % celkových vývozu) a importu (11,9 % s poklesem podílu již tři čtvrtletí po sobě). Významně klesající meziroční dynamika dovozu z Číny - v počínajícím oživení v roce 2010 byly meziroční růsty zboží importovaného z Číny až dvoutřetinové - souvisí se zvolněním ekonomického růstu ČR obecně, konkrétně pak i s vyčerpáním dovozního potenciálu některých komodit (např. technologie pro stavby obnovitelných zdrojů energie).

Rovněž soustředění dynamiky exportu především na cyklická odvětví představuje riziko. Podíl exportu osobních aut a jejich dílů se ve 2. čtvrtletí snížil na 16,6 % celkového exportu z ČR, byl však stále vyš než průměr posledních tří let (15,7 %).

- **Přímé investice do ČR zhruba stejné jako za pololetí 2010; nižší objem ostatního kapitálu**

Přímé investice do české ekonomiky dosáhly 63,4 mld. korun a byly zhruba srovnatelné se stejným obdobím 2010 (66,1 mld. korun). Tehdy však byla výše kapitálových vstupů a reinvestovaných zisků nižší o více než 10 mld. korun a naopak ostatní kapitál, představující především půjčky mateřských společností tuzemským dceřiným firmám, se podílel na úhrnu přímých investic do ČR 17,2 miliardami. Za pololetí 2011 přišlo do ČR ve formě ostatního kapitálu pouze 4,2 mld. korun.

Lze proto předpokládat, že tento stav souvisí s oživeným poskytováním úvěrů od domácích finančních institucí, které půjčovaly tuzemským firmám ve stejném období roku 2010 výrazně méně (stavy poskytnutých půjček firmám byly dokonce meziročně nižší). Mateřské společnosti zřejmě už letos nesuplovaly v takovém rozsahu svým firmám v ČR půjčky od tuzemských bank.

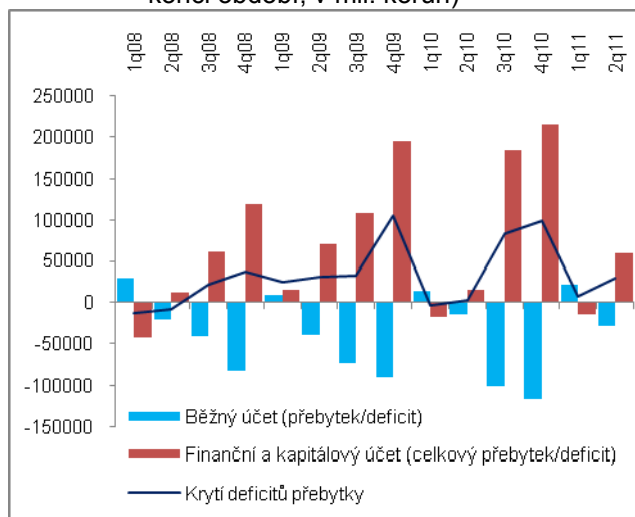
- **Čistý odliv portfoliových**

Zatímco po celý rok 2010 převažoval příliv peněz v podobě portfoliových investic do české ekonomiky, za 1. pololetí 2011 došlo naopak k jejich odlivu. Čistý odliv byl

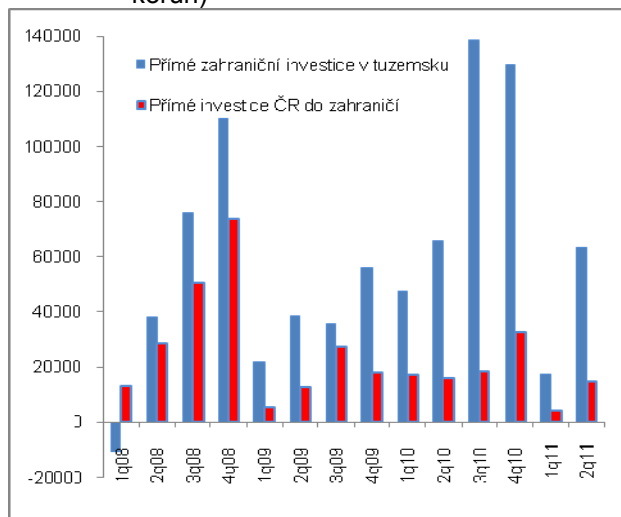
**investic vlivem
silných nákupů
zahraničních aktiv
rezidenty**

vyšší než příliv o 30,5 mld. korun, za 1. čtvrtletí však o 44,7 mld. korun. Znamená to, že ve 2. čtvrtletí se příliv portfoliových investic v čistém vyjádření opět obnovil, a to díky poptávce po dluhu ČR (v obchodech zahraničních investorů převažovaly nákupy českých dluhopisů nad jejich prodeji o 17,7 mld. korun). Výrazně posílila i poptávka tuzemských investorů po zahraničních akciích i dluhopisech zejména v 1. čtvrtletí. Za pololetí odešlo ze země vlivem transakcí tuzemských investorů v čistém přes 56 mld. korun.

Graf č. 7 Platební bilance (saldra běžného, finančního a kapitálového účtu, kum. ke konci období, v mil. korun)

Graf č. 8 Přímé zahraniční investice do ČR a z ČR (kumulativně ke konci období, v mil. korun)

Pramen: ČNB

Ceny

- V zemědělství, průmyslu a tržních službách ceny rostly, ve stavebnictví se dále mírně snížily**

Pro okruh cen průmyslových výrobců byl v 1. pololetí charakteristický další růst cen v zemědělství a jejich pozvolné zvyšování v průmyslu. Naopak ceny stavebních prací zůstaly v deflačním pásmu, jen s velmi mírným prohloubením poklesu. Ceny tržních služeb se, po poklesech trvajících celý rok 2010, od počátku roku 2011 zvyšovaly. Cenový vývoj tak zhruba odpovídá cyklické fázi jednotlivých odvětví, vývoji cen na světových trzích a limitům poptávky na domácím trhu.

- Růst cen v zemědělství dále pokračoval, rostlinná produkce meziročně dražší o více než polovinu**

V zemědělství pokračoval trend rozevírajících se nůžek mezi tempem cen rostlinné a živočišné produkce (graf č. 9), i když už ne intenzitou typickou pro druhé pololetí 2010. Ceny rostlinných produktů byly meziročně o více než polovinu vyšší (+52,7 %, v 1. čtvrtletí o 49 %). Ceny v živočišné výrobě stouply o 7,9 % z +6,9 % v 1. čtvrtletí.

Z rostlinných produktů byly meziročně níže pouze ceny zeleniny vlivem výjimečné situace, tj. propadu poptávky po výskytu a nejasném původu smrtonosné bakterie E.coli. Ceny obilovin byly vyšší proti stejnému období 2010 o 84 %, brambor o 64 %. O více než polovinu stouply ceny olejnin (+53 %), ovoce bylo dražší o 36 %. Z živočišné produkce zdražilo nejvíce mléko (+14 %), ceny vajec o čtvrtinu poklesly.

- Ceny v průmyslu zrychlily v potravinářství, klesly ve výrobě automobilů a také počítačů**

Růst cen průmyslových výrobců dále zrychlil. Ve 2. čtvrtletí stouply ceny meziročně o 6 % proti 5,4 % v 1. čtvrtletí. Výrazně nad průměrem byly meziročně ceny koksu a rafinovaných ropných produktů (+21,9 %), ovšem v trendu klesajícím od 2. čtvrtletí 2010, kdy jejich meziroční růst činil 37 %. Rychleji než ceny průmyslových výrobců v úhrnu rostly i ceny v hutnictví (+10,9 %), i když ve srovnání s 1. čtvrtletím mírněji. Naopak k dalšímu zrychlení došlo u výrobních cen zpracovatelů v potravinářském průmyslu, které stouply meziročně o 9,3 % oproti +4,7 % v 1. čtvrtletí. Přitom ještě ve 3. čtvrtletí 2010 ceny v potravinářském průmyslu meziročně klesaly. Ukazuje se tak výrazný vliv nárůstů v předchozích stupních cenového řetězce, což zároveň indikuje

budoucí tlak na marže obchodních řetězců. Nezdá se totiž, že by slabá poptávka ze strany domácností umožňovala expanzi směrem do spotřebitelských cen.

Meziroční pokles cen zaznamenali ve zpracovatelském průmyslu (+6,3 %) pouze výrobci v automobilovém průmyslu (-3,3 %) a ve výrobě počítačů a elektronických a optických přístrojů (-3,4 %).

- **Deflace ve stavebnictví, mírný růst cen tržních služeb**

Ceny stavebních prací odrážejí cyklickou fázi tohoto odvětví. Neoživající poptávka nedovoluje, aby ceny rostly. Po meziroční stagnaci z počátku roku 2010 docházelo v každém čtvrtletí k velmi mírnému, ale plynule pokračujícímu poklesu cen stavebních prací, který ve 2. čtvrtletí dosáhl meziročně 0,4 %. Ceny tržních služeb od počátku roku narůstaly po deflaci trvající celý rok 2010. Ve druhém čtvrtletí stouply meziročně o 1,1 % proti 0,3 % v 1. čtvrtletí.

- **Tempo růstu spotřebitelských cen se zvýšilo jen nepatrně; stimulem jejich růstu byly ceny potravin**

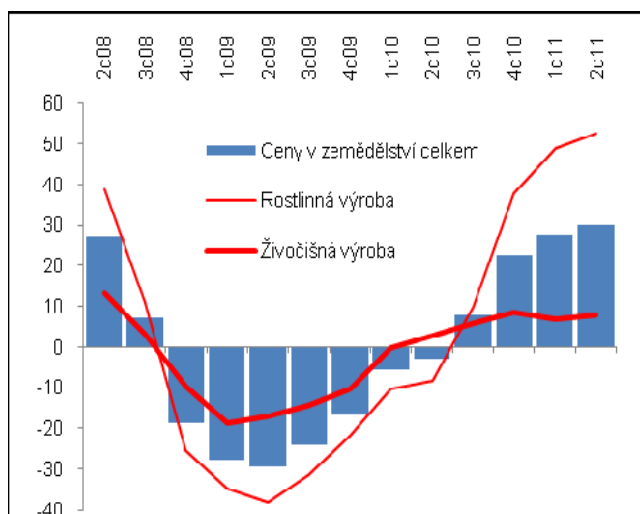
Spotřebitelské ceny stouply o 1,8 %, což představovalo jen nepatrný růst oproti tempu z 1. čtvrtletí (+1,7 %). Bylo však poměrně značně rozdílné u jednotlivých položek spotřebitelského koše. Od druhé poloviny roku 2010 stále rychleji rostoucí ceny potravin a nealkoholických nápojů sice v 1. čtvrtletí 2011 ubraly na tempu (na +4,1 % meziročně), ovšem ve 2. čtvrtletí jejich dynamika opět vzrostla (+5,1 %). Působily tak nejsilněji na úhrnný růst cen pro spotřebitele. Opačným směrem, tj. do meziročních poklesů, šly ceny za telekomunikační služby (-1 %), rekreaci a kulturu (-2,1 %), bytového vybavení (-1,6 %) a také oděvů a obuvi (-2,1 %). Vesměs jde o položky, jejichž spotřebu lidé omezují v době, kdy se dynamika příjmů snižuje. Ceny pohonných hmot stouply meziročně sice stále podstatně víc (+9,1 %) oproti úhrnu spotřebitelských cen, ale proti 1. čtvrtletí (+10,8 %) se jejich tempo mírně snížilo.

- **Směnné relace nepříznivé při růstu cen dovozu a stagnaci cen vývozu**

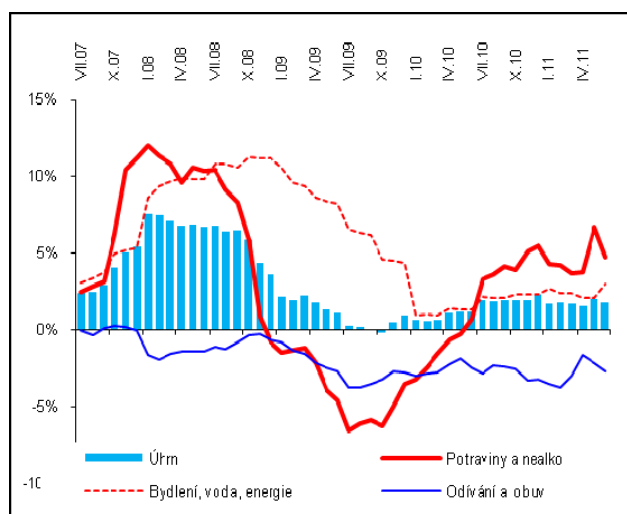
Ceny v zahraničním obchodě ovlivňovaly po celý rok 2010 až do poloviny roku 2011 jeho hodnotu nepříznivě, směnné relace byly záporné. Ve 2. čtvrtletí zůstaly sice v negativním pásmu, ale jejich nepříznivý vliv byl menší. Ceny dovozu rostly meziročně rychleji než ceny vývozu už pátý kvartál po sobě. Ve 2. čtvrtletí 2011 ceny vývozu nepatrně klesly (-0,1 %) vlivem snížení u exportu strojů (-5 %). Ceny dovozu stouply o 2,4 % při dvojciferných růstech u minerálních paliv (+18 %) a ostatních surovin (+32 %). Neuvažujeme-li vliv směnného kurzu koruny, rostly ceny vývozu o zhruba 4 %. Ceny dovozu však stouply ještě rychleji, takže směnné relace po očištění o kurzový vliv zůstaly i ve 2. čtvrtletí na úrovni prvního čtvrtletí a ke zlepšení jejich záporné hodnoty podle očištěných dat nedošlo.

Součástí cenové statistiky zahraničního obchodu jsou i ceny v mezinárodní dopravě. Po silných meziročních tempech z druhé poloviny roku stouply ceny za tranzitní železniční nákladní dopravu ztelněji (+7,6 % meziročně ve 2. čtvrtletí) oproti 1. čtvrtletí (+5,9 %). Ceny v osobní letecké dopravě poklesly, ve směru do ČR výrazněji (-5,5 %) než ve směru z ČR (-3,7 %).

Graf č. 9 Výrobní ceny v zemědělství (y/y v %)

Graf č. 10 Spotřebitelské ceny (CPI, y/y v %)

Pramen: ČSÚ

Trh práce

- **Celková zaměstnanost meziročně stoupla díky předchozí nízké základně, mezikvartálně poklesla**

Trh práce není dosud v dobrém stavu – jeho zotavení po krizi, viditelné v 1. čtvrtletí, se ukázalo jako málo přesvědčivé. I přes relativně vyšší počet volných pracovních míst se zaměstnanost - v pojetí národních účtů a v sezónním očištění - ve 2. čtvrtletí proti prvním třem měsícům dokonce zhoršila.

Celková zaměstnanost v ekonomice v pojetí národního účetnictví stoupla ve 2. čtvrtletí podle sezónně očištěných dat meziročně o 29,2 tis. osob (+0,6 %), proti 1. čtvrtletí však počet zaměstnaných poklesl o 6,7 tis. osob (-0,1 %). Meziroční růst byl nepatrně nižší než v 1. čtvrtletí (+0,7 %) a navíc ho ovlivňovala velmi nízká základna (ve 2. čtvrtletí 2010 zaměstnávala ekonomika nejméně lidí od konce roku 2006).

Na meziročním růstu celkové zaměstnanosti se zpracovatelský průmysl podílel zhruba třetinou (+9,4 tis. osob). Více pracovníků nabralo odvětví nemovitostí a služeb pro podniky (+12,7 tis. osob). Přírůstky pracovníků zaznamenal také obchod (+4,4 tis. osob), výraznější úbytky naopak odvětví veřejné správa a obrany (-2 tis. osob) a zejména ostatních veřejných, sociálních a osobních služeb (-6,4 tis. osob).

- **Počty zaměstnanců rostly, počty podnikajících se snížily**

Celkovou zaměstnanost ovlivňovaly především přírůstky počtu zaměstnanců (meziročně o 0,5 %, tj +19,8 tis. osob). Z toho ve zpracovatelském průmyslu přibýlo nově +7,7 tis. osob. Počty zaměstnanců však narozdíl od celkových počtů zaměstnaných stouply i mezikvartálně (+5,9 tis. osob). Znamená to, že podle sezónně očištěných dat lze pokles celkové zaměstnanosti v české ekonomice ve 2. čtvrtletí oproti 1. čtvrtletí přisoudit sníženým počtům podnikajících osob.

- **Míra nezaměstnanosti se zlepšila, výrazný úbytek dlouhodobě nezaměstnaných**

Positivním prvkem na trhu práce je skutečnost, že podle Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) ubylo dlouhodobě nezaměstnaných. Počty těch, co hledají práci, klesly ve 2. čtvrtletí meziročně o 16,5 tis. osob, celkový počet nezaměstnaných o 20,1 tis. osob. Obecná míra nezaměstnanosti³ poklesla na 6,8 % ze 7,3 % v 1. čtvrtletí (míra nezaměstnanosti podle počtu uchazečů registrovaných na úřadech práce činila 8,5 %).

Počty nabízených volných pracovních míst stouply ve 2. čtvrtletí mezikvartálně o zhruba 5 tisíc na 38 tisíc. Je však patrný velmi výrazný strukturální nesoulad (největší počet nabídek je pro profese Řemeslníci a opraváři, v předchozích čtvrtletích to byla

³ Podle definice Mezinárodní organizace práce (jednotné pro členské země EU), kdy jsou za nezaměstnané považovány osoby, které v referenčním období neměly žádné zaměstnání, neodpracovaly ani jednu hodinu za mzdu nebo odměnu a aktivně hledaly práci, do které by byly schopny nastoupit nejpozději do dvou týdnů. Definice nezaměstnaných podle ILO se liší od definice uchazečů o zaměstnání registrovaných na úřadech práce MPSV.

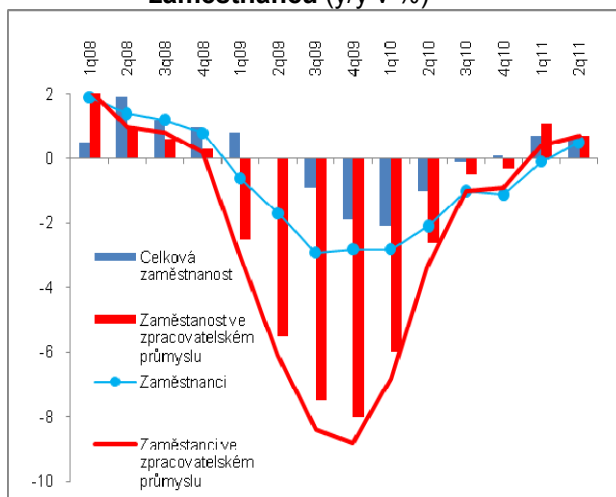
kategorie nekvalifikovaných a pomocných profesí).

• **Mzdový vývoj je limitem spotřebitelské poptávky; reálná mzda v nepodnikatelské sféře klesla již páté čtvrtletí**

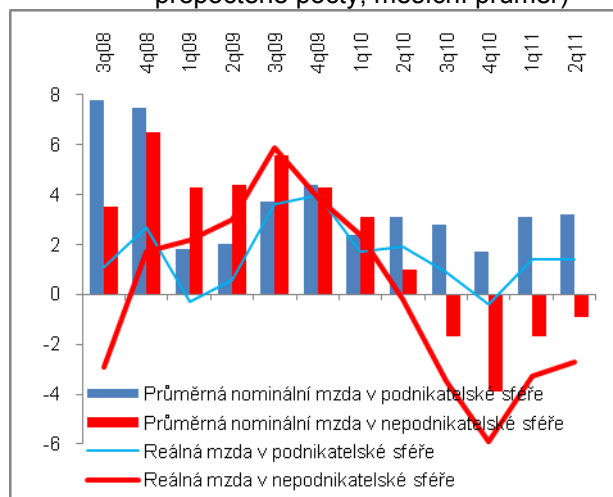
Rozdílný vývoj mezd v podnikatelské a nepodnikatelské sféře je obecně podmíněn fází hospodářského cyklu. Zatímco v době konjunktury rostla průměrná nominální mzda v podnikatelské sféře rychleji než v nepodnikatelské sféře, v prvních třech čtvrtletích krizového roku 2009 tomu bylo naopak. V prvních dvou čtvrtletích 2011 se mzdový vývoj v podnikatelské sféře začal mírně zlepšit. Naopak ale škrty v rozpočtu, pokračující i v roce 2011, snížily platy zejména zaměstnanců státu (více v kap. Státní rozpočet) a tím i průměrnou mzdu v nepodnikatelské sféře. Proporce v neprospěch nepodnikatelské sféry oproti průměrné mzdě lidí zaměstnaných v podnikatelské sféře se výrazně zhoršila počínaje 2. čtvrtletím 2010 a k meziročním poklesům zde dochází již čtyři čtvrtletí za sebou. Průměrná nominální mzda za ekonomiku ve 2. čtvrtletí stoupla meziročně o 2,5 % na 23 984 korun, v podnikatelské sféře o 3,2 % na 24 045 korun a v nepodnikatelské sféře klesla o 0,9 % na 23 713 korun.

Díky relativně příznivému vývoji spotřebitelských cen poklesla reálná mzda v ekonomice během posledních tří let pouze v posledním čtvrtletí 2010 (-1,5 %). V nepodnikatelské sféře však klesá již páté čtvrtletí. Hloubka poklesu se zmírňuje - ve 2. čtvrtletí 2011 činil meziroční pokles 2,7 %. V ekonomice celkem stoupla reálná mzda o 0,7 % při růstu v podnikatelské sféře o 1,4 % (graf č. 12).

Graf č. 11 Celková zaměstnanost a počty zaměstnanců (y/y v %)

Graf č. 12 Nominální a reálné mzdy (y/y v %, na přepočtené počty, měsíční průměr)

Pramen: ČSÚ

Měnové podmínky

• **Peněžní zásoba M2 stoupla meziročně nejméně v novodobé historii ekonomiky ČR**

Růst zásoby peněz v ekonomice ČR o 2,3 % meziročně ve 2. čtvrtletí byl nejméně od počátku sledování v roce 1994 (druhý nejmenší přírůstek byl zaznamenán v 1. čtvrtletí 2003, a to 2,4 %). Pomalý růst zásoby peněz byl ovlivněn minimálním meziročním přírůstkem za měsíc duben (+1,2 %). HDP v běžných cenách stoupl ve 2. čtvrtletí o 1,9 %.

Peněžní zásoba měřená agregátem M2 dosáhla koncem června 2 848,4 mld. korun. Její nízký růst by způsoben především poklesem vkladů (quasi peněz), které se meziročně snížily o 9 % (z toho vklady se splatností o 2,2 % a vklady s výpovědní lhůtou o 18,1 %). Směrem k růstu peněžní zásoby M2 naopak působil růst oběživa (+2,2 %), zejména však jednodenních vkladů (+10,4 %), na nichž především domácnosti zvýšily úložky meziročně o 12,7 %.

• **Vklady se splatností a**

Jednodenní vklady domácností převýšily bilionovou hranici (1042 mld. korun), v případě firem byly poloviční (515,5 mld. korun). Pokles vkladů domácností

výpovědní lhůtu v úhrnu klesly u firem i domácností

s výpovědní lhůtou o téměř 49 mld. korun byl zčásti kompenzován růstem úložek na vkladech se splatností. Spolu s jednodenními vklady tak posílily domácnosti své úspory koncem června 2011 proti stejnému roku 2010 o 84,4 mld. korun. Koncem března 2011 byl tento nárůst nepatrně vyšší (+87,5 mld. korun).

• Úrokové sazby z depozit nemotivují k úsporám

Vývoj úrokových sazeb tendenci spořit příliš nepodporoval, přestože úložky byly úročeny meziročně výš (např. na nových jednodenních vkladech domácností činila sazba 0,72 % p.a. oproti 0,69 % p.a. v červnu 2010, na běžných účtech firem 0,38 % proti 0,33 %). Také rozdíl mezi úročením jednodenních vkladů a vkladů se splatností či výpovědní lhůtou je relativně malý a nečiní tyto vklady atraktivní (u vkladů domácností 1,31 %, resp. 2,05 %, u vkladů firem 0,62 %, resp. 1,53 %, vše v červnu 2011 u nových obchodů).

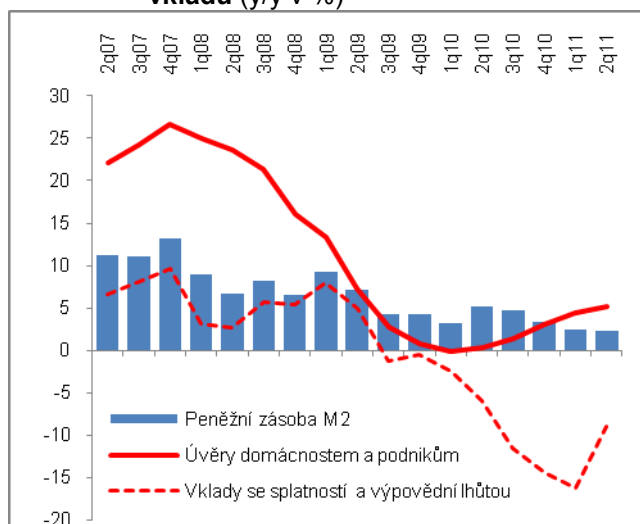
Motivační prvek klientských úrokových sazeb depozit je omezen obecně nízkou úrovní základních úrokových sazeb v české ekonomice, které jsou odvozeny od pomalé inflace.

• Úvěry firmám opět narůstají, dynamika půjček domácnostem klesá

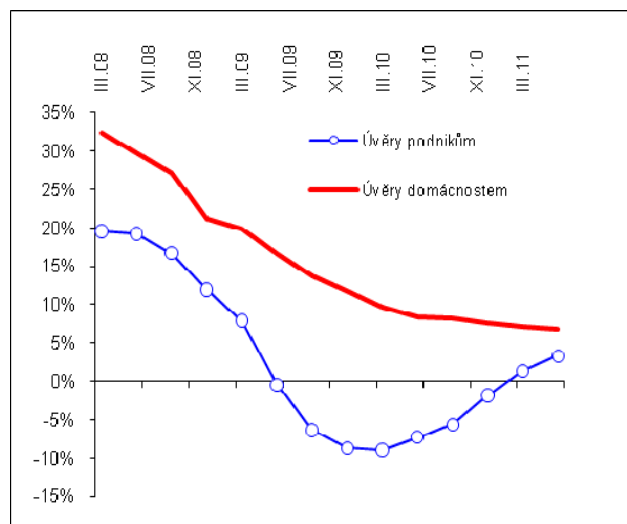
Čistá domácí aktiva v ekonomice stoupla koncem června meziročně o 12,9 %, přičemž samotné domácí úvěry o 8,5 %. Potvrdila se akcelerace úvěrů firmám. Stavby úvěrů firemnímu sektoru od počátku roku 2011 již plynule meziročně rostly, po poklesech od 3. čtvrtletí 2009. V závěru 2. čtvrtletí stouply meziročně o 3,3 %. Úvěry domácnostem rostly rychleji (+6,7 %), ale jejich dynamika na rozdíl od firemních úvěrů neustále oslabovala (graf č. 14) z velmi vysokých úrovní v období konjunktury, kdy rostly meziročně o třetinu.

Čistý úvěr vládě stoupl o 44 %, tj. +81 mld. korun, úvěry domácnostem a firmám v úhrnu o 5,1 %, což představovalo zvýšení o 97,8 mld. korun. Přírůstek čistého úvěru vládě se podílel na přírůstku domácích úvěrů 45 procenty.

Graf č. 13 Peněžní zásoba, změna stavů úvěrů podnikům a domácnostem a vývoj vkladů (y/y v %)

Graf č. 14 Úvěrový trh (y/y v %)

Pramen: ČNB

Státní rozpočet

• Schodek státního rozpočtu se zlepšil při meziročním snížení příjmů a výraznějším poklesu výdajů

Výsledek státních financí se zlepšil. Schodek státního rozpočtu činil koncem června 2011 necelých 62,9 mld. korun a proti stejnému období roku 2010 byl příznivější o 12,8 mld. korun. Tohoto výsledku bylo dosaženo v situaci, kdy příjmy rozpočtu nedosáhly úrovně srovnatelného období předchozího roku a meziroční pokles výdajů byl hlubší než pokles příjmů. V poměru k nominálnímu HDP činil schodek státního rozpočtu 3,4 %, ve stejném období předchozího roku 4,2 %.

Celkové příjmy státního rozpočtu klesly meziročně o 0,1 % na 507,6 mld. korun, což

bylo způsobeno především značným poklesem v položce nedaňových a kapitálových příjmů a přijatých dotací. Celkové výdaje se snížily o 2,2 % na 570,5 mld. korun, opět především vlivem výraznějšího poklesu kapitálových výdajů.

- **Posílil výběr DPH a spotřebních daní, slabé bylo inkaso korporátní daně**

Daňové příjmy bez pojistného stouply meziročně dokonce nepatrně vyšším tempem (+1,9 %) než pololetní HDP v běžných cenách (+1,8 %). Výběr pojistného vzrostl dvakrát rychleji (+3,8 %), takže celkové daňové příjmy stouply za pololetí proti stejnému období minulého roku o 2,6 %. Posílil především výběr „velkých“ daní – na DPH se vybralo více o 6,2 mld. korun, na spotřebních daních o 4,2 mld. korun. Zaostalo naproti tomu inkaso daní z příjmů právnických osob, které bylo meziročně nižší o 8,6 mld. korun⁴ a mírně nižší byl i výběr daně z příjmů fyzických osob (o 0,6 mld. korun). V úhrnu těchto největších položek daňového inkasa tak šlo ve výsledku jen o relativně mírné zvýšení příjmu (+1,2 mld. korun) oproti stejnému období roku 2010.

Naopak pokles zaznamenaly příjmy rozpočtu stojící mimo daňovou sféru, které byly meziročně nižší o 15,4 %, tj. o 11,8 mld. korun. K objemově největšímu poklesu došlo v položce transferů od EU a Národního fondu, které meziročně klesly o 6,1 mld. korun.

- **Redukce kapitálových výdajů silnější než pokles běžných výdajů rozpočtu**

Na celkovém poklesu výdajů státního rozpočtu o 13,1 mld. korun se podílelo snížení běžných výdajů 5,3 miliardami korun, zbytek poklesu připadl na redukce kapitálových výdajů. Důchodové dávky přitom stouply meziročně o 6,8 %, tj. +11,9 mld. korun a o 5 % vzrostly i ostatní sociální dávky, což v úhrnu zvýšilo objem vyplácených sociálních dávek o 4,1 %. Za rok 2010 přitom výplata sociálních dávek prakticky stagnovala (+0,4 %). Na platech svých zaměstnanců ušetřil stát meziročně 3,7 mld. korun (-9,3 %), na neinvestičních transferech státním fondům 4,7 mld. korun, na dávkách v nezaměstnanosti 1,5 mld. korun a sníženy byly i výdaje na aktivní politiku zaměstnanosti (o 0,8 mld. korun, tj. -29 %).

- **Saldo ČR vůči evropskému rozpočtu v pololetí kladné**

Poměr přijímaných a vyplácených plateb souvisejících se státním rozpočtem ukázal v pololetí u objemově významných položek kladnou čistou pozici v případě vztahu České republiky k EU. Jiný příklad, důchodový účet, zaznamenal naopak prohlubující se záporné saldo.

Čistá pozice České republiky vůči rozpočtu EU dosáhla 17,4 mld. korun, při odvodech ČR do rozpočtu EU ve výši 19,5 mld. korun a přijatých plateb ve výši 36,9 mld. korun. Příjmy z EU šly z téměř dvou třetin do zemědělství a rozvoje venkova (23,5 mld. korun) a ve zbytku do strukturálních fondů a fondu soudržnosti (13,4 mld. korun).

- **Deficit důchodového účtu se dále zhoršil**

Saldo důchodového účtu, jako poměr příjmů rozpočtu v podobě sociálního pojistného určeného na důchody na jedné straně (+3,8 %) a vyplácených důchodových dávek na straně druhé (+6,8 %), se v prvním pololetí zhoršilo. Rozdíl činil 24,7 mld. korun oproti 18,7 mld. korun z 1. pololetí 2010.

Zdroje dat: ČSÚ, MF ČR, ČNB, Eurostat, propočty ČSÚ.

Poslední informace ze zdrojů ČSÚ, ČNB a MPSV uváděné v této zprávě pocházejí ze dne 8. září 2011.

⁴ Jistou roli ale může hrát i posunutí splatnosti daně za rok 2010 u přiznání zpracovávaných daňovým poradcem či v případě povinného auditu na první červencový den, čímž se nepochybně část objemu daní ve výsledku za pololetí 2011 ve výši inkasa neobjevila.